

До спеціалізованої вченої ради Д 26.007.05
у Національній академії внутрішніх справ
вул. Солом'янська, 1.м.Київ,03035

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора **Гори І.В.** на дисертацію **Чичиркіна Андрія Олександровича** на тему «**Взаємодія слідчого з експертними підрозділами під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту**», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Дорожній рух є однією з найбільш характерних та невід'ємних частин сучасної цивілізації. Розвиток транспортних засобів й доріг, засобів регулювання, включаючи різноманітні керуючі та контролюючі системи на базі сучасних ЕВМ, удосконалення технічних та інших засобів, що забезпечують функціонування системи «людина-автомобіль-дорога» в цілому втілюють в собі новітні досягнення науково-технічного прогресу й визначають рівень соціально-економічного розвитку нашої країни. Проте разом з очевидними економічними вигодами автомобілізація приносить багаточисельні проблеми негативного характеру. Найсерйознішою з них є проблема дорожньо-транспортних подій - недотримання звичного встановленого правилами дорожнього руху пересування автотранспорту на проїзній частині, внаслідок котрого виникають загрозові для життєдіяльності людини фактори.

Розслідування дорожньо-транспортних подій як окремого виду злочинів є одним із найважливіших напрямів боротьби держави з порушеннями у сфері безпеки дорожнього руху. До виникнення аварійних ситуацій на проїзній частині, перш за все, призводить збільшення кількості автотранспорту, незадовільний стан доріг, використання старого технічно несправного транспорту, недисциплінованість осіб, що керують

автотранспортом, в тому числі й вживання водіями алкогольної продукції, наркотичних засобів, психотропних речовин, а також інші умови. Кількість ДТП на дорогах України та й загалом у всіх країнах зростає кожного року, збільшується й кількість тяжких наслідків аварій. Проте не усі дорожньо-транспортні події є злочинними, навіть за умови настання тяжких наслідків. Адже певна частина з них вчиняється особами з необережною формою вини або здається такою на перший погляд, і це зумовлює потребу ретельного дослідження. Дійсно, механізм цього виду подій є настільки неочевидним й складним, що на початку досудового розслідування не завжди уявляється можливим визначитися щодо наявності або відсутності в діях водія або інших учасників руху злочинних порушень правил безпеки руху або експлуатації транспортних засобів. Це вдається зробити значно пізніше, після проведення величезної роботи слідчим, спеціалістами, експертами, оперативними працівниками, і лише за тісної взаємодії цих учасників досудового розслідування.

На думку опонента, **актуальність теми даного дослідження** не викликає і не має викликати будь у кого сумнівів, адже воно зумовлено потребами не лише теоретичного осмислення важливої наукової проблеми, а й вимогами практики роботи органів досудового розслідування, використання слідчим спеціальних знань під час розслідування дорожньо-транспортних подій. Без перебільшення можна сказати, що взявшись за дослідження проблеми взаємодії слідчого, як процесуальної особи, з експертними підрозділами під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, дисертант зачепив величезний пласт мало й недостатньо розкритих його попередниками питань. З цих міркувань є всі підстави для твердження, що обрана для дослідження автором тема має комплексний і пріоритетний характер, важливе теоретичне та прикладне значення, а отже, й беззаперечно високий рівень **актуальності**.

Не правильним було б стверджувати, що зазначеним питанням до сьогодні не надавалося значення вітчизняними й зарубіжними науковцями,

фахівцями в галузі криміналістики, кримінального процесу, судової експертизи, теорії оперативно-розшукової діяльності, що за даною тематикою не було здійснено наукових досліджень в Україні та за її межами, зокрема, й на дисертаційному чи іншому монографічному рівні. На вагомий науковий внесок попередників і в їхньому числі тих, хто цілеспрямовано досліджував ці та пов'язані з ними питання, звертає увагу дисертант, з повагою і пошаною називає їхні імена, розповідає про їхні досягнення, вказує на зроблений внесок і додає до них свою часточку наукового доробку на цьому напрямі.

У опонента *теоретичне значення* даної наукової праці і *практична спрямованість* та прикладне значення отриманих дисертантом результатів не викликає сумнівів.

Здійснене наукове дослідження має беззаперечний *зв'язок з відповідними науковими програмами, планами, темами* і це полягає в тому, що воно відповідає Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., затвердженої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015, і Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 р., затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. Тема роботи відповідає Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 рр., затвердженому наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275, тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 рр., затвердженій наказом МВС України від 11 червня 2020 р. № 454; вона передбачена планами науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт НАВС. Тема дисертації затверджена Вченою радою НАВС від 25 лютого 2014 р. (протокол № 3), внесена до переліку тем дисертаційних досліджень з проблем держави та права, розглянутих відділеннями Національної академії правових наук України (реєстр. № 1120, 2014 р.).

Мета даного наукового дослідження відповідає його предмету та правильно й достатньо повно розкривається у поставлених дисертантом *задачах*. Правильним по суті слід вважати й визначені самим дисертантом *об'єкт і предмет* дослідження, а уміло застосовані ним під час наукової розвідки загальнонаукові й спеціальні методи (стор. 19-20 дис., стор. 3-4 автореф.) дали змогу отримати вагомі результати і належним чином їх обґрунтувати.

Емпірична база даного дослідження є цілком репрезентативною і достатньою для того, щоб стверджувати про об'єктивність і доведеність зроблених висновків. На це вказує використання дисертантом в обґрунтування окремих і найбільш важливих положень дослідження результатів вивчення й аналізу низки нормативно-правових джерел і наукової літератури, в яких аналізуються питання розслідування ДТП та взаємодії слідчого із спеціалістами і експертами, узагальнення даних анкетування 188 слідчих, 112 спеціалістів-криміналістів НПУ, 50 судових експертів з Вінницької, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Львівської, Одеської, Рівненської, Чернівецької областей та м. Києва; експертна й слідча практика (зокрема досвід роботи автора у слідчих підрозділах МВС України); статистичні й аналітичні матеріали Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України за 2016–2021 рр.

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, що сформульовані в дисертації та авторефераті, визначається такими обставинами. Насамперед, дисертант вивчив та проаналізував значний масив наукових джерел як загальнотеоретичного, так і спеціального характеру, нормативних документів (загалом – 270), які стосуються тематики дослідження. Під час викладення матеріалу цієї праці використано об'єктивну критику і тактовно виважений науковий стиль полеміки, зрозумілу мову авторських висловлювань, що вказує на вдало обрану методику дослідження й раціональне використання

загальнонаукових та спеціальних методів пізнання (стор. 19-20 дис., стор. 4 автореф.).

Достовірність одержаних наукових результатів обумовлена й тим, що сформульовані дисертантом нові положення та його власні висновки не суперечать усталеним, апробованим науковим положенням, які визнані сучасною наукою криміналістикою та кримінальним процесуальним правом.

Основні результати дослідження **достатньо повно й належним чином відображені** у 11 наукових публікаціях, зокрема, в шести статтях у наукових журналах та збірниках наукових праць, визначених МОН України як фахові видання з юридичних наук, з яких одна в періодичному виданні іншої держави та у п'яти тезах доповідей за результатами участі дисертанта в науково-практичних міжнародних, всеукраїнських і відомчих конференціях, круглих столах, семінарах (стор. 6-7, 16-17 автореф.). Все це дає підстави для висновку про належний рівень обґрунтованості основних положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їхню достатню за кількістю та змістовним наповненням репрезентативність, що свідчить про належний науковий рівень даного дослідження, яке за своїм змістом і рівнем розгляду наукових проблем відповідає вимогам, що висуваються до кандидатських дисертацій.

Дана дисертація вирізняється певною **науковою новизною**, оскільки в ній вперше у вітчизняній науці розкрито цілісно в окремому монографічному виданні питання взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту. У дисертації обґрунтовується низка нових теоретичних положень і висновків, які розширюють уявлення та визначають перспективи розвитку взаємодії слідчого не лише з експертними підрозділами МВС, а й Міністерства юстиції, Міністерства охорони здоров'я, і не лише в Україні.

Треба погодитись із авторською оцінкою (стор. 21-22 дис., 4-5 автореф.) і визнати, що дисертантом вперше: розкрито зміст організації взаємодії слідчого з експертними підрозділами відповідно до етапів огляду,

призначення і проведення експертизи, слідчого експерименту у кримінальному провадженні про порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту з виокремленням спільних заходів на підготовчому, робочому і завершальному етапах слідчої (розшукової) дії; визначені види взаємодії слідчих з експертними підрозділами під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, які класифіковані залежно від форм взаємодії; виокремлені типові ситуації взаємодії слідчого з експертом при проведенні слідчого експерименту під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту.

Певну новизну мають й ті результати, які вказують на удосконалення поняття взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час розслідування кримінальних правопорушень; наукової аргументації принципів взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту та формулювання форми взаємодії слідчого з експертними підрозділами при профілактиці порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту з пропозицією відображати встановлені причини та умови вчинення ДТП (стор. 22-23 дис., 5 автореф.)

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути з успіхом використані, а окремі з них вже на даний час використовуються, що підтверджено відповідними актами впровадження:

— *в практичній діяльності* — у процесі виявлення й досудового розслідування кримінальних правопорушень, а також під час проведення занять у системі службової підготовки та підвищення кваліфікації (акти слідчого управління ГУНП в Київській області від 15.07.2021 р.; Київського НДЕКЦ МВС від 05.07.2021 р.);

— *у освітньому процесі* — у системі професійної освіти слідчих, під час викладання навчальних дисциплін та підготовки навчальних і методичних посібників, підручників, курсів лекцій (акти НАВС від 08.02.2021 р.,

Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова від 26.07.2021 р.).

Структура й обсяг дисертації й визначені дисертантом назви розділів та підрозділів відповідають темі й поставленим задачам даного дослідження, відображають його логіку та послідовність здійсненого наукового пошуку, спрямованість на досягнення поставленої мети, забезпечують його цілісність і завершеність. Дослідження складається із анотації, вступу, трьох розділів, які вміщують вісім підрозділів, висновків, списку 270 використаних джерел та 7 додатків.

Оцінка змісту дисертації. Дисертантом опрацьовано й висвітлено комплекс питань щодо поняття, принципів, форм та видів взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, розкрито сутність й зміст взаємодії слідчого із експертами в ході проведення окремих слідчих (розшукових) дій, призначення судових експертиз та експертних досліджень. Важливе науково-практичне значення має розкриття керівної ролі слідчого у такій взаємодії, що зроблено дисертантом на прикладі огляду місця події, проведення слідчого експерименту.

Коротко зупинюсь на ключових і важливих для розуміння сутності проблеми положеннях, які складають зміст окремих розділів дисертації.

Розділ 1. «Загальні засади взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту» складається з трьох підрозділів, перший з яких присвячено характеристиці правової основи взаємодії слідчого з експертними підрозділами та стану наукових досліджень з цієї проблематики, які були проведені вченими й практиками України та зарубіжних країн. Зміст даного підрозділу є своєрідним вступом до розкриття проблеми і це закономірно, адже саме діяльність з розслідування ДТП викликала практичну потребу взаємодії слідчого з фахівцями в галузі криміналістичних експертиз, інженерно-транспортних, судово-медичних та

інших родів та видів різних галузей знань. З часу набуття Україною незалежності серед низки дисертацій, у яких досліджено взаємодію під час розслідування кримінальних правопорушень, немає окремої наукової роботи про взаємодію слідчого та експерта під час розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху й експлуатації транспортних засобів. В аспекті предмета даного дисертаційного дослідження увага науковців зосереджувалася на взаємодії слідчого з експертом і спеціалістом під час збирання інформації про особу, яка вчинила ДТП, особливостях взаємодії з експертами-автотехніками та судово-медичними експертами, участі спеціаліста при проведенні окремих слідчих дій, взаємодії при призначенні експертиз. При цьому найпоширенішими видами взаємодії, які розглядалися вітчизняними криміналістами, були залучення обізнаних осіб (експертів, спеціалістів) до огляду місця події, проведення експертизи, рідше – слідчого експерименту, а також їхня робота в СОГ.

В даному підрозділі визначено правову основу взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ, яку становлять: Конституція України, Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України, Закони України «Про поліцію», «Про судову експертизу», укази Президента України; постанови Кабінету Міністрів України, рішення Конституційного Суду України, у деяких випадках міжнародні договори за цим напрямом, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України, і накази Міністерства внутрішніх справ України. Водночас, деякі положення чинного законодавства потребують вивчення та вдосконалення.

У підрозділі 1.2. **«Поняття і принципи взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту»** дисертантом здійснено ґрунтовний аналіз поняття «взаємодія» і запропоновано його авторське визначення взаємодії слідчого з працівниками експертних підрозділів – як врегульовану законами та відомчими нормативно-правовими

актами узгоджену діяльність адміністративно незалежних один від одного суб'єктів, що здійснюється під керівництвом слідчого й передбачає використання ним допомоги компетентних осіб при розв'язанні питань, необхідних для доказування у кримінальному провадженні, отриманні результатів використання спеціальних знань, якими вони володіють. Дисертант правильно зазначає, що слідчий є керівником усього ходу розслідування, йому належить ініціатива у взаємодії під час розслідування кримінальних правопорушень, визначення комплексу проведення слідчих (розшукових) дій і вжиття процесуальних заходів. Слідчий має право (у певних межах) надавати вказівки спеціалісту, у тому числі ті, що стосуються способів фіксації процесу й результатів слідчої (розшукової) дії (наприклад, запропонувати спеціалісту використовувати фотозйомку або відеозапис чи застосувати певні види такої зйомки). Водночас, незважаючи на роль керівника досудового розслідування та особи, відповідальної за його перебіг і результати, слідчий не має права впливати на вибір експертом (спеціалістом) засобів, прийомів і методів виявлення слідів (у разі участі останнього у слідчих (розшукових) діях), проведення експертиз, надання ним непроцесуальної допомоги.

Досліджуючи взаємодію слідчого з експертними підрозділами під час розслідування кримінальних правопорушень, дисертантом виокремлено найхарактерніші й типові принципи: законності; розмежування компетенції слідчого та експерта при взаємодії у кримінальному провадженні; роль слідчого як організатора взаємодії з експертними підрозділами; інформаційного обміну між суб'єктами взаємодії; забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування.

Третій підрозділ першого розділу присвячений розгляду форм та видів взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту. Дисертантом зазначається, що форми взаємодії слідчого з експертними підрозділами пов'язані з формами використання спеціальних знань у

кримінальному провадженні. Констатовано наявність процесуальної та організаційної форми взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту. До видів взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, дисертант відносить такі - у межах процесуальної форми це взаємодія з експертом при проведенні слідчих (розшукових) дій, призначенні та проведенні експертиз, наданні письмових висновків; організаційна форма взаємодії має місце при консультаційній діяльності; взаємообміні інформацією; діяльності із перевірки за криміналістичними обліками.

Розділ 2 «Взаємодія слідчого з експертними підрозділами на початковому етапі розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту» містить три підрозділи, в яких розглядають основні напрями й особливості такої взаємодії. У підрозділі 2.1. дисертантом розглядаються проблеми взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час огляду місця події, звертається увага на необхідність врахування особливостей обстежуваної ділянки, а саме: покриття автодороги, погодні умови, розпізнаваність предметів й простежуваність, штучне або природне освітлення; вихідні, ключові обставини, отримані в результаті ДТП, поєднані в одне ціле дії та їх наслідки, до яких віднесено: місце розташування автотранспорту, який має відношення до ДТП на певному проміжку автодороги та ділянках місцевості, які пов'язані із нею, сліди автотранспорту; місце розташування тіл загиблих, якщо такі є; слідоутворення (сліди ковзання автотранспорту, плями різноманітних речовин; технічні характеристики ділянки автодороги, звідки починається й де закінчується ДТП. В цьому ж підрозділі дисертантом сформовано криміналістичну рекомендацію, що місце події під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту в разі зникнення водія з місця дорожньо-транспортної пригоди слід оглядати вузловим методом, що полягає у проведенні огляду декількох умовних

центрів (вузлів): трупа, транспортного засобу, місць скупчення слідової інформації.

В окремому підрозділі дисертантом розглядаються проблеми взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час встановлення водія транспортного засобу, що зник з місця події, зокрема запропоновано використовувати криміналістичні обліки та інформаційно-пошукові системи Національної поліції України. До відповідних інформаційних ресурсів належать інформаційні підсистеми «Особа», «Розшук», «ДТП», «Транспортні засоби, що розшукуються», «Гарпун»; трасологічний облік слідів шин транспортних засобів, слідів взуття, облік ідентифікаційних позначень транспортних засобів та реквізитів документів, а також Державний реєстр транспортних засобів Головного сервісного центру МВС України.

У третьому розділі «Взаємодія слідчого з експертними підрозділами на подальшому етапі розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту та їх профілактики» дисертантом піднімається низка важливих питань, зокрема які стосуються особливостей взаємодії при підготовці та проведенні слідчого експерименту та у профілактичній діяльності як слідчого, так і експертних підрозділів. До основних тактичних особливостей взаємодії слідчого з експертом при проведенні слідчого експерименту під час розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту ним віднесено: підбір і створення умов проведення слідчого експерименту, максимально наближених до тих, при яких сталася ДТП; участь в інструктажі учасників слідчого експерименту з урахуванням його проведення в умовах дорожнього руху; багаторазовість проведення однорідних дослідів та їх серійність, при якій кожна з експериментальних дій проводиться у змінених умовах. На окрему увагу заслуговує розгляд в цьому розділі типових слідчих ситуацій, які мають місце в ході взаємодії слідчого з експертом при проведенні слідчого експерименту під час розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, зокрема: встановлення видимості під час

дорожньо-транспортної пригоди, встановлення можливості осліплення; встановлення оглядовості; встановлення швидкості транспортного засобу; визначення часу, необхідного для подолання потерпілим відстані до місця наїзду; встановлення можливості водія уникнути дорожньо-транспортної пригоди.

Також цікавим і вкрай необхідним є розгляд в цьому розділі питання щодо профілактичної діяльності слідчого й співробітників експертних підрозділів з встановлення причин та умов порушення правил дорожнього руху. Заслужовують на увагу також розроблені профілактичні рекомендації щодо їх усунення в єдиному за формою документі – супровідному листі

У висновках викладені основні підсумкові положення та пропозиції автора, що сформульовані в процесі даного дослідження. В них лаконічно відображені основні результати здійсненого наукового пошуку. Висновки здобувача наукового ступеня щодо визначення ним значимості даної праці для науки й практики вважаються цілком обґрунтованими, достовірними, відповідають суті розглянутих питань і відзначаються послідовністю та логікою викладених думок, що дає підстави для стверджень про можливість використання на практиці (стор. 218-222 дис. стор. 14-16 автореф.).

Зміст автореферату ідентичний основним науковим положенням і зробленим висновкам дисертації, а за формою та обсягом відповідає вимогам, які ставляться до такого виду наукових робіт. Зазначене дає вагомі підстави для позитивної оцінки праці. Водночас, є потреба зупинитись на деяких дискусійних положеннях, які потребують врахування, уточнення, або ж можуть стати предметом дискусії під час обговорення цієї дисертації.

Вартими на висловлювання як офіційним опонентом зауваженнями вважаю такі.

1. В аспекті дослідження проблем профілактики ДТП цілком справедливою є теза автора про те, що обставини, які сприяли вчиненню ДТП, можуть бути визначені експертом при проведенні судових експертиз і що безпека дорожнього руху значно залежить від дій водіїв. Але варто було б

звернути увагу й на те, що в об'єктивній реальності існує не просто водій, котрий керує автомобілем і в силу якихось причин, об'єктивних або суб'єктивних, вчиняє ДТП. «Водій-автомобіль-дорога» – це достатньо жорстка динамічна система, елементи якої перебувають в постійній взаємодії і тому, як на нашу думку, основна увага у профілактичній діяльності має бути спрямована на виявлення глибинних причин того ланцюга подій, котрі призвели до ДТП. Важливо встановлювати не лише причини суто людського фактору, а й причини, які пов'язані із технічними аспектами, а також організаційними, зокрема стосовно діяльності посадових осіб організацій, які відповідальні за будівництво доріг, організацію дорожнього руху й експлуатацію інфраструктури з тим, щоб виявити всі чи найбільш важливі латентні умови й фактори, котрі слугували причиною ДТП та його наслідків.

2. Дисертант, розкриваючи питання взаємодії слідчого з експертними підрозділами при призначенні й проведенні судових експертиз, здебільшого зачіпає проблеми криміналістичних, судово-автотехнічних та судово-медичних експертиз і це правильно. Проте науково-технічний прогрес зумовив появу в автомобілях нових пристроїв, окремі з яких є об'єктами судово-автотехнічних експертиз. Це пристрої, що містять інформацію систем супутникового стеження, відеофіксації, додаткової системи утримання тощо. Розширити можливості автотехнічних експертиз для встановлення обставин ДТП дає комплексна експертиза, проведена спільно з експертами в галузі експертизи матеріалів відеозапису, якщо у матеріалах кримінального провадження є відеозаписи ДТП. Ці дослідження дають можливості визначити ті ж самі величини різними способами. Тому дисертанту бажано було б в дисертації розкрити й питання нових видів комплексних експертиз.

3. Слід погодитися із думкою дисертанта щодо недоцільності віднесення співробітників патрульної поліції до спеціалістів (стор.45). Хоча далі за текстом він наголошує на тому, що їх можна віднести до технічних спеціалістів-помічників слідчого при огляді місця ДТП. Автором дисертаційного дослідження мали б бути або можуть бути додатково під час

захисту розмежовані поняття «спеціаліст» в його кримінально-процесуальному розумінні та технічний спеціаліст-помічник слідчого. Також не зайвою була б ілюстрація цієї позиції і в анкетуванні слідчих й експертів, які могли б висловити думку практиків з цього приводу.

4. Вважаємо, що зазначення на початку викладення матеріалу дослідження прізвищ науковців, чий роботи складають теоретичну базу дисертації і глибоко вивчені дисертантом, є не простим виразом поваги до відомих вчених, а важливою частиною здійсненого наукового пошуку на конкретному напрямі наукових досліджень, а не в науці взагалі. Тому, на наш погляд, не зовсім доречним є згадування на стор. 2 автореферату серед вчених, фундаментальні праці яких начебто склали підґрунтя цієї роботи, багатьох поважних і знаних фахівців, чий внесок в науку є беззаперечно вагомим, але наукові інтереси яких щодо проблем досудового розслідування ДТП та взаємодії слідчого з експертними підрозділами не відображені в їхніх ґрунтовних працях, оскільки ці проблеми не були предметом їхнього безпосереднього і глибокого криміналістичного чи судово-експертного або кримінального процесуального дослідження. Серед них названі представники науки кримінального права, кримінального процесу, теорії ОРД та ін.

5. Дисертанту варто було б більше уваги приділити редакційному оформленню зроблених ним висновків. Зокрема це стосується обґрунтованих ним пропозицій щодо розгляду як окремої складової взаємодії учасників розслідування залучення слідчим експерта до проведення слідчих (розшукових) дій, надання технічної допомоги, призначення і проведення судових експертиз у кримінальному провадженні. Мабуть в цьому аспекті доречно було б вести мову не про експерта, а про спеціаліста, або позначити таких учасників взаємодії словом «фахівці» чи «обізнані особи» оскільки процесуальний статус, права та обов'язки спеціаліста і експерта в кримінальному провадженні різняться.

6. В меншій мірі як зауваження, більше як бажання опонента та побажання редакційного характеру для дисертанта: варто було б

вимогливіше підійти до перевірки змістовного навантаження окремих речень з тексту дисертації. Зокрема дисертант на стор. 21 дис. та стор. 15 автореферату веде мову про «діяльність із перевірки криміналістичних обліків», але правильним буде «перевірка за криміналістичними обліками», оскільки самі обліки при цьому не перевіряють; на стор. 27 речення починається «2009 П.С. Луцюк виконав дисертаційне дослідження ...» та ін.

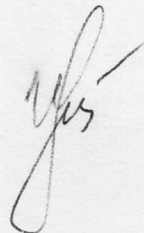
Зроблені зауваження, втім, носять у певній мірі дискусійний, уточнюючий і не суто принциповий характер, а у своїй сукупності не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, не перекреслюють вагомий доробок автора і не дають опоненту підстав для сумнівів щодо належних позитивних якостей цієї наукової роботи.

Текст дисертації і автореферату викладено у логічній послідовності, добротною державною мовою з дотриманням наукового стилю, що вказує на володіння дисертантом українською фаховою науковою термінологією, а зміст дисертації свідчить про її завершеність і самостійність здійсненого дослідження, його відповідність науковій спеціальності 12.00.09. Додатки до дисертації мають змістовне навантаження і використані за їх фактичним призначенням. Оформлення й обсяг дисертації, додатків та автореферату в цілому відповідає вимогам, що висуваються до таких наукових робіт. Проведене дослідження відповідає науковій спеціальності, за якою воно здійснено, а подана до захисту дисертація може вважатись самостійною працею, що містить раніше не захищені положення, в якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, котрі у їх сукупності вирішують наукове завдання та мають значення для удосконалення діяльності органів досудового розслідування, експертів і спеціалістів, прокурорів, а також суддів та адвокатів. В сукупності це слід вважати значним досягненням для розвитку теорії криміналістики, судової експертизи і практики судочинства.

На підставі викладеного вважаю, що підготовлена подана до захисту дисертація Чичиркіна А.О. на тему **«Взаємодія слідчого з експертними**

підрозділами під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту» за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичною корисністю, достовірністю та обґрунтованістю одержаних її автором результатів відповідає вимогам п. п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 з відповідними наступними змінами та доповненнями, що пред'являються до кандидатських дисертацій, а її автор Чичиркін Андрій Олександрович **заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук** за спеціальністю: 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент –
 провідний науковий співробітник
 науково-організаційного центру
 Національної академії СБ України
 доктор юридичних наук, професор

Ірина ГОРА

"30" серпня 2021 р.

Підпис Гори Ірини Віталіївни засвідчую

Учений секретар
 Національної академії СБ України
 кандидат юридичних наук

Андрій ПРОЗОРОВ